

Prof. univ. dr. **Anastasiu Crișu**
Facultatea de Drept a Universității din București

Drept procesual penal. Partea specială

Ediția a 5-a, revizuită și actualizată

TITLUL AL III-LEA. JUDECATA

Capitolul I. Dispoziții generale privind judecata

Secțiunea 1. Considerații generale privind judecata și principiile specifice fazei de judecată

§1. Judecata – fază importantă a procesului penal

122. Noțiune. În doctrină se folosește înțelesul tehnic al noțiunii de „judecată” când se are în vedere faza procesului penal „ce se desfășoară în fața instanțelor penale din momentul sesizării inițiale și până la soluționarea definitivă a cauzei penale”^[1].

Având ca obiect soluționarea definitivă a cauzei penale, judecata este considerată, justificat, **faza cea mai importantă a procesului penal**^[2]. Judecata oferă instanței posibilitatea verificării întregii activități procesuale, în vederea remedierii eventualelor încălcări ale dispozițiilor legale din faza urmăririi penale, cât și a celor din primele etape ale acestei faze, până la pronunțarea hotărârii judecătorești definitive. În acest sens, judecata este o activitate complexă, compusă din multiple activități și acte, actul final fiind hotărârea prin care se soluționează conflictul de drept penal cu care instanța a fost sesizată.

Structura procesului penal în forma actuală cuprinde faza judecății ca activitate judiciară ce se finalizează prin pronunțarea unei hotărâri penale care, rămasă definitivă, dobândește autoritate de lucru judecat, **atribut exclusiv al instanțelor judecătorești**.

Întrucât, potrivit art. 23 alin. ultim din Constituție, sancțiunea privativă de libertate nu poate fi decât de natură penală, judecata, ca fază distinctă a procesului penal, are un caracter necesar, indispensabil pentru aplicarea sancțiunilor prevăzute de legea penală celor care au săvârșit infracțiuni^[3].

Accepțiunea restrânsă a noțiunii de judecată constă în operațiunea logico-juridică a membrilor completului de judecată prin care dau o rezolvare cauzei (de exemplu, membrii completului de judecată care au soluționat cauza în primă instanță deliberază, potrivit procedurii prevăzute la art. 393 CPP, asupra soluției pe care o vor pronunța cu privire la existența faptei, vinovăția inculpatului, pedeapsă etc.).

123. Limitele fazei de judecată. Controverse cu privire la **începutul judecății** în cauzele în care se soluționează fondul cauzei apar în cazul sesizării instanței prin rechizitoriu, urmată de procedura camerei preliminare.

^[1] I. NEAGU, *op. cit.*, p. 589. În sens restrâns, prin judecată se înțelege o operațiune logico-practică și juridică prin care un organ judiciar soluționează un conflict de drept cu care a fost investit.

^[2] S. KAHANE, *Drept procesual penal*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1963.

^[3] GR.GR. THEODORU, *Tratat...*, p. 628.

În această ipoteză, se consideră că actul de trimitere în judecată (**rechizitoriul**) reprezintă și actul procesual inițial al fazei de judecată^[1]. Judecata se va desfășura însă, dacă trimiterea în judecată va fi dublată de încheierea judecătorului de cameră preliminară prin care va dispune începerea judecății, după finalizarea procedurii în camera preliminară.

Potrivit unei alte opinii, limita inițială a judecății o constituie **încheierea prin care judecătorul de cameră preliminară dispune începerea judecății**, conform procedurii în camera preliminară^[2].

Aceste divergențe sunt determinate în mare măsură de incoerența reglementării actuale. Cu toate că în Codul de procedură penală în vigoare, după rezolvarea cauzei de către procuror finalizată prin întocmirea rechizitoriului, urmează **procedura camerei preliminare**, reglementarea nu conține suficiente elemente care să clarifice natura juridică a acesteia și momentul începerii judecății.

Cu toate că procedura camerei preliminare constituie o amplă cenzură a legalității urmăririi penale, similar reglementării din vechiul cod, și în actuala reglementare, tot rechizitoriul este **actul de sesizare a instanței**, însă sesizarea va produce efectele specifice judecății doar dacă, după parcurgerea procedurii în camera preliminară, judecătorul de cameră preliminară va dispune, prin încheiere, **începerea judecății**.

În camera preliminară se efectuează însă activități ce țin mai mult de realizarea obiectivului judecății, asigurându-se de fapt premisele judecării cu celeritate a cauzei în primă instanță. Chiar dacă s-a dorit să se confere camerei preliminare un caracter autonom, care să permită o evaluare definitivă într-un termen cât mai scurt a actelor de urmărire penală, **obiectivele sale se subsumează obiectivului fazei procesuale a întregii judecăți**, prin actele și măsurile dispuse contribuind la realizarea acesteia.

Totodată, faptul că legea permite compatibilitatea exercitării funcției de verificare a legalității trimiterii în judecată cu exercitarea funcției de judecată semnifică **existența unui obiectiv propriu și o abordare unitară specifice aceleiași faze procesuale**. În acest context, începutul judecății semnifică debutul actelor și activităților subsumate realizării obiectivelor sale finale, în care se încadrează și cele efectuate în camera preliminară.

Instanța poate fi **sesizată și în alte moduri**:

a) prin **acordul de recunoaștere a vinovăției**; potrivit art. 483 alin. (1) CPP, după încheierea urmăririi penale, procurorul sesizează instanța competentă să judece cauza în fond prin trimiterea acordului încheiat în condițiile legii între procuror și inculpat, însoțit de dosarul de urmărire penală. Procurorul nu întocmește rechizitoriu și, întrucât în această procedură specială lipsește și camera preliminară, este sesizată direct instanța care va soluționa fondul cauzei;

b) prin **încheierea judecătorului de cameră preliminară care a admis plângerea împotriva soluției de clasare** în cauzele în care a fost pusă în mișcare acțiunea penală, a desființat această soluție și a dispus începerea judecății, conform art. 341 alin. (7)

[1] I. NEAGU, M. DAMASCHIN, *op. cit.*, p. 139.

[2] B. MICU, R. SLĂVOIU, *op. cit.*, p. 408; A. ZARAFIU, *op. cit.*, p. 392.

pct. 2 lit. c) CPP. Și în acest caz judecata vă începe direct, fără a mai urma procedura camerei preliminare.

Indiferent de modul de sesizare, **finalul fazei judecătii** în cauzele în care este judecat fondul cauzei este **momentul la care hotărârea penală rămâne definitivă**.

§2. Principiile specifice fazei de judecată

124. Enumerare. Judecata se desfășoară conform unor reguli considerate ca fiind suficiente și necesare să asigure condițiile pentru soluționarea temeinică și legală a cauzelor penale, în contextul protejării deopotrivă a intereselor societății și a intereselor legale ale celor implicați în soluționarea cauzelor penale, indiferent de calitatea procesuală a acestora.

În afara principiilor fundamentale care guvernează desfășurarea întregului proces penal, judecata are **principii procedurale proprii**, care nu își găsesc aplicabilitatea în celelalte faze procesuale penale și care se convertesc în veritabile **garanții ale aflării adevărului** în cauza penală.

Principiile proprii fazei judecătii sunt: publicitatea, nemijlocirea, contradictorialitatea și oralitatea.

125. Publicitatea ședinței de judecată (art. 352 CPP)

125.1. Noțiune. Publicitatea constă în **posibilitatea pe care o are orice persoană care nu are o calitate procesuală în cauză de a asista la desfășurarea judecătii, judecata, deosebit de urmărirea penală, desfășurându-se „cu ușile deschise”**. Dacă contradictorialitatea și nemijlocirea presupun prezența părților, a celorlalți participanți, publicitatea **implică prezența publicului**. Publicitatea contribuie, totodată, la consolidarea independenței judecătorului, care decide cu privire la măsurile ce trebuie luate în cursul ședinței de judecată, într-un cadru procesual care îi asigură libertatea deciziei.

Precizări cu privire la publicitate sunt cuprinse în Constituție (art. 127), în Legea nr. 304/2022 privind organizarea judiciară (art. 14) și în Codul de procedură penală (art. 352). Potrivit art. 127 din Constituție, **ședințele de judecată sunt publice**, cu excepția cazurilor prevăzute de lege.

Condiția publicității ședințelor de judecată este îndeplinită dacă este permis accesul liber la ședințe nu numai părților, dar și persoanelor care nu au o calitate procesuală în cauză. Faptul că părțile și ceilalți participanți sunt prezenți la judecată constituie consecința altor reglementări procesuale (cum ar fi dreptul la apărare pentru părți sau persoana vătămată ori necesități ale contradictorialității sau nemijlocirii). Publicitatea nu este încălcată dacă instanța limitează accesul publicului în ședința de judecată în funcție de mărimea sălii sau, uneori, pentru considerente de igienă^[1].

Principiul publicității nu trebuie confundat cu alte două principii, oralitatea și contradictorialitatea, acestea din urmă presupunând prezența părților, în timp ce publicitatea implică prezența publicului.

^[1] TR. POP, *Drept procesual penal. Partea specială*, vol. IV, Tipografia Națională, Cluj, 1948, p. 209.

Potrivit art. 6 parag. 1 din Convenția europeană a drepturilor omului, publicitatea constituie o **condiție distinctă a unui proces echitabil**: fiecare persoană are dreptul la judecarea în mod public a cauzei sale, publicitatea având ca scop **protejarea persoanelor implicate în soluționarea cauzelor de o justiție înfăptuită în mod secret, fără a fi supusă controlului public**^[1]. Publicitatea constituie o reacție împotriva caracterului secret și permite, totodată, un control al publicului cu privire la modul cum se înfăptuiește justiția^[2], dar și o modalitate de a mări încrederea opiniei publice în actul de justiție, în sensul realizării scopului instituit prin art. 6 parag. 1 din Convenție, și anume **derularea unui proces echitabil**^[3].

În analiza acestui principiu, Curtea Constituțională a statuat că publicitatea implică, pe de o parte, desfășurarea ședințelor de judecată în prezența părților și în condiții care să garanteze posibilitatea publicului de a asista la dezbateri și, pe de altă parte, pronunțarea în ședință publică a hotărârii prin care se soluționează cauza. El constituie premisa unei justiții independente și imparțiale care asigură părților garanția respectării dreptului la un proces echitabil. Corelativ dreptului inculpatului la un proces echitabil, există și dreptul la liberă exprimare al mass-media, precum și dreptul opiniei publice de a cunoaște chestiuni ce țin de procedurile penale inițiate de organele statului^[4].

[1] C. BÎRSAN, *Convenția europeană a drepturilor omului. Comentariu pe articole. Vol. I. Drepturi și libertăți*, Ed. All Beck, București, 2005, p. 529.

[2] GR.GR. THEODORU, *Tratat...*, p. 548.

[3] C.E.D.O., cauzele *Sutter c. Elveției*, hot. din 22 februarie 1984, *Diennet c. Franței*, hot. din 26 septembrie 1995. În același sens, cauzele *Engel și alții c. Țărilor de Jos*, hot. din 8 iunie 1976, *K.D.B. c. Țărilor de Jos*, hot. din 27 martie 1998.

[4] C.C.R., dec. nr. 103/2017 (M. Of. nr. 452 din 16 iunie 2017): „24. În ceea ce privește acest principiu, Curtea Constituțională reține că instanța de la Strasbourg a statuat că publicitatea procedurii organelor judiciare menționate la art. 6 paragraful 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale protejează justițiabilii împotriva unei justiții secrete care scapă controlului public; de asemenea, aceasta constituie unul dintre mijloacele necesare pentru a păstra încrederea în instanțele judecătorești. Prin transparența pe care o conferă administrării justiției, aceasta contribuie la realizarea scopului art. 6 paragraful 1 din Convenție, procesul echitabil, a cărui garantare se numără printre principiile fundamentale ale oricărei societăți democratice în sensul Convenției (Hotărârea din 9 noiembrie 2010, pronunțată în cauza *AGVPS-Bacău împotriva României*, paragraful 50). 25. De asemenea, Curtea Constituțională a statuat că principiul publicității implică, pe de o parte, desfășurarea ședințelor de judecată în prezența părților și în condiții care să garanteze posibilitatea publicului de a asista la dezbateri și, pe de altă parte, pronunțarea hotărârii prin care se soluționează cauza în ședință publică. El constituie premisa unei justiții independente și imparțiale care asigură părților garanția respectării dreptului la un proces echitabil (Decizia nr. 537 din 27 aprilie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 353 din 28 mai 2010). 26. Este general recunoscut faptul că instanțele judecătorești își desfășoară activitatea în cadrul «cetății», în mijlocul comunității, care este principalul beneficiar al actului de justiție. În timp ce instanțele judecătorești sunt recunoscute ca fiind «forumul» ce stabilește vinovăția sau nevinovăția unei persoane împotriva căreia s-a formulat o acuzație penală, acest lucru nu înseamnă că nu poate exista, în altă parte, nicio discuție prealabilă sau simultană referitoare la obiectul proceselor penale, fie că

Sanctiunea în cazul nerespectării dispozițiilor legale privind publicitatea ședințelor de judecată este, conform dispozițiilor art. 281 alin. (1) lit. c) CPP, **nulitatea absolută**. Această sancțiune se aplică numai în cazul încălcării dispozițiilor relative la publicitatea ședinței de judecată, nu și în cazul nerespectării derogărilor de la această regulă^[1].

Incidența acestei sancțiuni este posibilă în contextul dispozițiilor art. 370 și art. 402 CPP, unde se arată că, în vederea verificării respectării reglementărilor legale privind publicitatea ședinței de judecată, hotărârile judecătorești trebuie să cuprindă, între alte mențiuni, și pe cele cu privire la publicitatea ședințelor de judecată.

Întrucât dispozițiile art. 352 CPP nu fac distincție între diferitele momente sau stadii ale ședinței de judecată, publicitatea este o regulă care trebuie respectată la realizarea tuturor activităților procesuale desfășurate în această fază.

125.2. Derogări de la publicitatea ședinței de judecată. Întrucât în unele cazuri publicitatea judecătii ar afecta major substanța altor interese protejate de lege, publicitatea procedurilor judiciare **nu are un caracter absolut**. Dreptul la un proces public, prevăzut în art. 6 parag. 1 din Convenție, implică dreptul la o ședință publică **numai dacă circumstanțe excepționale nu justifică desfășurarea judecătii cu ușile închise**^[2].

este vorba de reviste de specialitate, de presa generală sau de publicul larg. Cu condiția ca acestea să nu depășească limitele impuse de interesul bunei administrări a justiției, relatările, inclusiv comentariile, privind procedurile judiciare contribuie la publicitatea acestora și sunt, așadar, perfect consonante cu cerința impusă de art. 6 paragraful 1 din Convenție, potrivit căreia audierile sunt publice. Nu doar mass-media are sarcina de a comunica astfel de informații și idei, ci publicul are, de asemenea, dreptul de a le primi (în acest sens, Hotărârea din 29 august 1997, pronunțată în cauza *Worm împotriva Austriei*, paragraful 50). 27. Cu alte cuvinte, corelativ dreptului inculpatului de a se bucura de un proces echitabil, Curtea constată că se naște dreptul la liberă exprimare al mass-mediei, precum și dreptul opiniei publice de a cunoaște chestiuni ce țin de procedurile penale inițiate de organele statului”.

^[1] C.S.J., s. pen., dec. nr. 5025/2003, în *Dreptul* nr. 3/2005.

^[2] C.E.D.O., cauza *Göç c. Turciei*, hot. din 11 iulie 2002. În Decizia nr. 103/2017, anterior citată, Curtea Constituțională a reținut: „28. Pe de altă parte, dreptul la viață privată este un drept recunoscut atât de Convenție, prin dispozițiile art. 8, cât și de Constituție, prin prevederile art. 26. În jurisprudența instanței de la Strasbourg s-a statuat că intră în sfera de aplicare a acestui drept, de exemplu, aspecte ce privesc identitatea persoanei, cum sunt și elementele relative la dreptul la imagine al unei persoane sau dreptul la protecția reputației. În acest context, Curtea observă că dispozițiile art. 352 din Codul de procedură penală stabilesc regula potrivit căreia ședințele de judecată sunt publice, excepțiile de la acest principiu putând fi aplicate în cazul în care ședința publică ar putea aduce atingere unor interese de stat, morale, demnității sau vieții intime a unei persoane, intereselor minorilor sau ale justiției. Instanța poate, de asemenea, să declare ședință nepublică la cererea unui martor, dacă prin audierea sa în ședință publică s-ar aduce atingere siguranței ori demnității sau vieții intime a acestuia sau a membrilor familiei sale, ori la cererea procurorului, a persoanei vătămate sau a părților, în cazul în care o audiere în public ar pune în pericol confidențialitatea unor informații. În contextul declarării caracterului nepublic al ședinței de judecată, pe durata judecătii, instanța poate interzice publicarea

Dispozițiile art. 352 CPP reglementează derogările de la acest principiu, care sunt în concordanță cu prevederile art. 6 parag. 1 din Convenție, conform cărora accesul în sala de ședințe poate fi interzis presei și publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei părți a acestuia, în interesul moralității, al ordinii publice ori al securității naționale într-o societate democratică, atunci când interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o impun sau în măsura considerată absolut necesară de către instanță atunci când, în împrejurări speciale, publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției.

Felul în care este reglementat în Convenție permite renunțarea la principiu în mod expres sau tacit^[1], cu condiția ca **renunțarea la publicitate să fie neechivocă și să nu pună în discuție un interes public important**^[2].

Există **categoriile de persoane cărora nu le este permis să asiste la ședințele de judecată**, având în vedere alte rațiuni decât cele care justifică desfășurarea judecății cu ușile închise. Este cazul minorilor sub 18 ani și al persoanelor înarmate [art. 352 alin. (2) CPP]. Fac excepție cei a căror prezență este necesară la judecată, în cazul minorilor cei care au calitatea de părți sau martori, iar în cazul persoanelor înarmate cele care asigură paza și ordinea. Cu toate că nu se prevede, nici pentru minorul persoană vătămată interdicția nu trebuie să opereze.

Considerate derogări de la regula publicității, în art. 352 alin. (3) și (4) CPP sunt prevăzute **cazurile în care ședințele de judecată, la cererea procurorului, a părților sau din oficiu, pot fi declarate nepublice**, și anume:

a) judecata în ședință publică ar putea aduce **atingere unor interese de stat** (de exemplu, în cazul infracțiunilor contra securității naționale sau al unor infracțiuni îndreptate împotriva capacității de apărare a țării);

b) judecata în ședință publică ar putea aduce **atingere moralei** (de exemplu, în cazul infracțiunilor privind viața sexuală)^[3];

și difuzarea, prin mijloace scrise sau audiovizuale, de texte, desene, fotografii sau imagini de natură a dezvălui identitatea persoanei vătămate, a părții civile, a părții responsabile civilmente sau a martorilor”.

^[1] C. BÎRSAN, *op. cit.*, p. 530.

^[2] C.E.D.O., cauzele *Pauger c. Austriei*, hot. din 28 mai 1997, *Håkansson și Sturesson c. Suediei*, hot. din 21 februarie 1990.

^[3] „În ceea ce privește conflictul dintre interesele apărării și cele ale martorilor în procesele penale, Curtea a constatat deja în mai multe rânduri că procedurile penale ar trebui să fie organizate în așa fel încât să nu pună în pericol în mod nejustificat viața, libertatea sau securitatea martorilor, în special a victimelor chemate să depună mărturie, ori interesele lor care intră în domeniul de aplicare al art. 8 din Convenție. De aceea, trebuie să existe un echilibru între interesele apărării și cele ale martorilor sau victimelor chemate să depună mărturie. Cel mai des, procedurile penale privind infracțiunile sexuale reprezintă un calvar pentru victimă, mai ales când aceasta se confruntă involuntar cu inculpatul sau în cazul în care este vorba despre un minor. Prin urmare, în astfel de proceduri pot fi luate anumite măsuri în scopul de a proteja victima, cu condiția ca acestea să poată fi conciliate cu un exercițiu adecvat și eficient al dreptului la apărare al inculpatului” (C.E.D.O., cauza *Y. c. Sloveniei*, hot. din 28 mai 2015, citată în *Codul penal. Codul de procedură penală*, ediție

c) judecata în ședință publică ar putea aduce **atingere demnității sau vieții intime** a unei persoane;

d) judecata în ședință publică ar putea aduce **atingere intereselor minorilor**;

e) judecata în ședință publică ar putea aduce **atingere intereselor justiției**.

De asemenea, **instanța poate declara ședința nepublică**:

a) la cererea unui martor, dacă prin audierea sa în ședință publică s-ar aduce **atingere siguranței ori demnității sau vieții intime a martorului ori a membrilor familiei sale**.

Aceste prevederi sunt complementare celor prevăzute în art. 125-130 CPP privind măsurile de protecție a martorilor amenințați sau vulnerabili, unde printre măsurile de protecție ce pot fi luate în cursul judecății este prevăzută și nepublicitatea ședinței de judecată pe durata ascultării martorului [art. 127 lit. c) și art. 130 alin. (2) CPP], dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege pentru ca persoanei audiate să i se acorde statutul de martor amenințat sau martor vulnerabil^[1];

b) la cererea procurorului, a persoanei vătămate sau a părților, în cazul în care o audiere în public ar pune în pericol **confidențialitatea unor informații**.

În scopul asigurării unei protecții deosebite **persoanei vătămate**, mai ales în situațiile care aceasta este minoră, la art. 352 alin. (3¹) și (3²)^[2] CPP sunt prevăzute două situații în care **ședința de judecată este declarată nepublică pentru tot cursul său**:

a) din oficiu sau la solicitarea expresă a persoanei vătămate ori a procurorului, dacă persoana vătămată este minoră și este victima uneia dintre infracțiunile prevăzute la art. 197, art. 199, art. 209-216¹, art. 218, art. 218¹, art. 219, art. 219¹, art. 221, art. 222, art. 223 și art. 374 CP^[3]. Instanța va declara ședința nepublică dacă constată îndeplinirea cumulativă a celor două condiții, și anume starea de minorat, cât și calitatea de persoană vătămată pe care a dobândit-o minorul în condițiile legii, în cazul comiterii uneia dintre infracțiunile precizate în text. Întrucât în acest context cel protejat este minorul, dispozițiile sunt aplicabile și în cazul exercitări acțiunii civile de către reprezentantul legal sau, după caz, de procuror, conform art. 19 alin. (3) CPP;

actualizată la data de 10 octombrie 2024, îngrijită și adnotată de T. TOADER, Ed. Hamangiu, București, 2024, p. 532).

^[1] Potrivit art. 125 CPP, se poate acorda statutul de **martor amenințat** persoanei cu privire la care există o suspiciune rezonabilă că viața, integritatea corporală, libertatea, bunurile sau activitatea profesională a martorului ori a unui membru de familie al acestuia ar putea fi puse în pericol ca urmare a datelor pe care le furnizează organelor judiciare sau a declarațiilor sale. De asemenea, potrivit art. 130 alin. (1) CPP, se poate acorda statutul de **martor vulnerabil** martorului care a suferit o traumă ca urmare a săvârșirii infracțiunii ori ca urmare a comportamentului ulterior al suspectului sau inculpatului ori martorului minor.

^[2] Introduse prin Legea nr. 217/2023 (M. Of. nr. 634 din 11 iulie 2023), în vigoare de la 1 ianuarie 2024.

^[3] Rele tratamente aplicate minorului, violență în familie, sclavie, trafic de persoane, trafic de minori, supunere la muncă forțată sau obligatorie, proxenetism, exploatarea cerșetoriei, folosirea unui minor în scop de cerșetorie, folosirea serviciilor unei persoane exploatate, folosirea prostituției infantile, viol, viol săvârșit asupra unui minor, agresiune sexuală, agresiune sexuală săvârșită asupra unui minor, coruperea sexuală a minorilor, racolarea minorilor în scopuri sexuale, hărțuire sexuală și pornografie infantilă.

b) la solicitarea expresă a persoanei vătămate sau a procurorului, dacă judecarea în ședință publică **ar putea aduce atingere** unor interese de stat, moralei, demnității ori vieții intime a unei persoane. Ședința este declarată nepublică doar dacă instanța constată, după punerea în discuție a cererii exprese, îndeplinirea acestei condiții.

125.3. Procedura declarării ședinței nepublice. Pot solicita ședință nepublică procurorul, părțile, persoana vătămată, martorul sau instanța din oficiu, iar cererea se depune și se dezbate în ședință publică.

În cazul persoanei vătămate, al părții civile, al martorului, caracterul nepublic al ședinței poate fi determinat și de alt context procesual, acela al dobândirii calității de **persoană amenințată sau vulnerabilă**, în sensul art. 113, art. 125-130 CPP. În acest caz, potrivit art. 127 lit. c) CPP, ședința de judecată va fi nepublică pe perioada audierii acestora, ca măsură de protecție dispusă în cursul judecării^[1].

După examinarea motivelor invocate și ascultarea procurorului, a persoanei vătămate și a părților, instanța poate declara ședință nepublică pentru tot cursul sau pentru o anumită parte a judecării cauzei. Încheierea prin care instanța a declarat ședința nepublică trebuie motivată și trebuie să cuprindă mențiuni exprese cu privire la termenele pentru care judecata nu este publică, fiind, totodată, **executorie**.

Derogarea de la publicitate constă în limitarea accesului la ședințele de judecată la persoanele îndreptățite să fie prezente ca urmare a exercitării unor drepturi procesuale în legătură ce rezolvarea cauzei, cât și la cele a căror prezență este considerată de instanță ca fiind necesară cauzei.

Nu sunt admise în sala de judecată decât părțile, persoana vătămată, reprezentanții acestora, avocații și celelalte persoane a căror prezență este autorizată de instanță [art. 352 alin. (6) CPP].

Efectul declarării ședinței nepublice nu constă numai în condițiile desfășurării ei, legea prevede și **alte măsuri** pe care le va lua instanța, **care completează** efectele juridice ale acestei derogări. Pe lângă limitarea accesului la ședințele de judecată, se dispun următoarele măsuri:

a) președintele completului aduce la cunoștința persoanelor care participă la judecata desfășurată în ședință nepublică obligația de a păstra confidențialitatea informațiilor obținute pe parcursul procesului, în condițiile art. 352 alin. (9) CPP, nerespectarea obligației constituind abatere, conform art. 283 alin. (4) lit. g) CPP;

^[1] Potrivit art. 113 alin. (1) și (2) CPP, atunci când sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege referitoare la statutul de martor amenințat sau vulnerabil **ori pentru protecția vieții private sau a demnității** ori în cazul în care eliberarea sau evadarea autorului infracțiunii poate pune în pericol viața privată ori demnitatea persoanei vătămate, a părții civile sau a martorului amenințat ori vulnerabil sau poate cauza acestora un prejudiciu, indiferent de natura și întinderea acestuia, organul de urmărire penală dispune față de persoana vătămată ori față de partea civilă măsurile de protecție prevăzute la art. 126 și art. 127 CPP, care se aplică în mod corespunzător.

b) au acces la actele de la dosar doar părțile, persoana vătămată, reprezentanții acestora, avocații și experții numiți în cauză^[1].

125.4. Ședința în camera de consiliu. Tot o derogare de la publicitatea ședințelor este și ședința în camera de consiliu, care, potrivit legii, **nu este publică** [art. 352 alin. (1) teza a II-a CPP], dispozițiile privind persoanele care pot asista la judecata cauzelor în ședință nepublică fiind aplicate în mod corespunzător și cauzelor care se judecă în camera de consiliu.

Deosebirea dintre ședința nepublică și camera de consiliu este dată de **temeiul lor diferit**, ședința în camera de consiliu desfășurându-se în baza legii, iar ședința nepublică urmare a unei decizii a judecătorului în cursul judecății, care constată îndeplinite condițiile nepublicității. Deosebit de ședințele din camera de consiliu, care de la început sunt nepublice, în celălalt caz ședința va debuta în condiții de publicitate, decizia fiind ulterioară, dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute în art. 352 CPP.

125.5. Ședința în care are loc judecarea infractorilor minori. Această ședință nu este publică [art. 509 alin. (2) CPP], derogarea subliniind regimul juridic deosebit al minorității pe plan procesual penal, impus de starea psiho-fizică specială a minorilor.

Este foarte important ca un minor, în derularea procesului, să fie tratat în așa fel încât să se țină seama de vârsta sa, de capacitățile sale intelectuale și emoționale. Instanța este obligată, totodată, să ia toate măsurile de natură a facilita celui acuzat înțelegerea procedurilor și participarea la această procedură^[2].

În cazul nerespectării dispozițiilor art. 509 alin. (2) CPP, sancțiunea aplicabilă este **nulitatea relativă**.

Pentru aceleași rațiuni de protecție, sunt nepublice ședințele care au ca obiect infracțiunile de trafic de minori și de pornografie infantilă [art. 24 alin. (1) din Legea nr. 678/2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane^[3]].

125.6. Informațiile de interes public. Potrivit art. 352 alin. (10) CPP, **informațiile de interes public din dosar se comunică în condițiile legii**. Așadar, publicitatea ședinței, în sensul de acces public, nu se extinde și cu privire la accesul la documentele pe care le cuprinde dosarul cauzei, aceste informații pot fi obținute în condițiile accesului la informațiile de interes public în general, conform Legii nr. 544/2001 privind liberul acces la informații de interes public. Exercițarea acestui drept, **care nu este de natură procesuală**, se va face cu respectarea și a altor reglementări conexe (de exemplu, art. 31 din Constituție privind dreptul la informație).

După cum rezultă din dispozițiile art. 352 alin. (9) CPP, pe toată durata judecății, **instanța poate interzice publicarea și difuzarea, prin mijloace scrise sau audiovizuale, de texte, desene, fotografii sau imagini de natură a dezvălui identitatea persoanei vătămate, a părții civile, a părții responsabile civilmente sau a martorilor**, în aceleași condiții în care poate declara ședința de judecată nepublică, prevăzute în art. 352

^[1] Accesul la dosar al celorlalte persoane, care nu au legătură cu cauza, este posibil prin formularea unei cereri conform Legii nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public (M. Of. nr. 663 din 23 octombrie 2001).

^[2] C.E.D.O., cauza *V. c. Regatul Unit*, hot. din 16 decembrie 1999.

^[3] M. Of. nr. 783 din 11 decembrie 2001.

alin. (3) și (4). În această situație, nu publicitatea va fi limitată în sensul cenzurării accesului la ședința de judecată, ci instanța va interzice publicarea, difuzarea prin orice mijloace a informațiilor de natură a dezvălui identitatea unor participanți la procesul penal. Instanța va dispune din oficiu interzicerea difuzării sau publicării.

Potrivit jurisprudenței Curții Constituționale, interdicția de a difuza texte, desene, fotografii sau imagini de natură a dezvălui identitatea persoanei vătămate, a părții civile, a părții responsabile civilmente ori a martorilor reprezintă o restrângere proporțională a dreptului la un proces echitabil. Interdicția **nu poate fi extinsă cu privire la difuzarea unor texte, desene, fotografii sau imagini de natură a dezvălui identitatea inculpatului**^[1], întrucât acest fapt ar echivala cu o absolutizare a dreptului

[1] C.C.R., dec. nr. 103/2017, citată *supra*: „29. Curtea constată că în cauza dedusă controlului de constituționalitate, textul de lege criticat determină, din perspectiva inculpatului, incidența concurentă a mai multor drepturi constituționale, și anume dreptul la un proces echitabil și dreptul la viață privată, pe de o parte, și dreptul la libertatea de exprimare și dreptul la informare, pe de altă parte. (...) 32. Cu toate acestea, trebuie reținut că art. 10 din Convenție și art. 30 din Constituție **nu garantează, totuși, o libertate de exprimare nelimitată, chiar și în ceea ce privește relațiile presei referitoare la chestiuni de interes public grave**. Exercitarea acestei libertăți comportă «îndatoriri și responsabilități», care se aplică, de asemenea, și presei. Aceste «îndatoriri și responsabilități» capătă o anumită semnificație atunci când există o chestiune ce afectează reputația persoanelor private și subminarea «drepturilor altora». Ca urmare a «îndatoririlor și responsabilităților» inerente exercitării libertății de exprimare, protecția acordată de art. 10 jurnaliștilor în ceea ce privește relațiile cu privire la aspectele de interes general este supusă condiției ca ei să acționeze cu bună-credință, în scopul de a furniza informații precise și veridice, în conformitate cu un jurnalism responsabil – «*responsible journalism*» – (Hotărârea din 20 mai 1999, pronunțată în cauza *Bladet Tromsø și Stensaas împotriva Norvegiei*, paragraful 65; Hotărârea din 29 martie 2016, pronunțată în cauza *Bédat împotriva Elveției*, paragraful 50). 33. Astfel, dreptul inculpatului de a se bucura de garanțiile unui proces echitabil trebuie avut în vedere de către jurnaliști atunci când fac comentarii referitoare la procedurile penale pendinte, deoarece **limitele unor astfel de comentarii nu se pot extinde până la declarații care sunt susceptibile de a aduce atingere, în mod intenționat sau nu, șanselor unei persoane de a beneficia de un proces echitabil sau de a submina încrederea publicului în rolul instanțelor în administrarea justiției penale** (Hotărârea din 29 august 1997, pronunțată în cauza *Worm împotriva Austriei*, paragraful 50; Hotărârea din 11 ianuarie 2000, pronunțată în cauza *News Verlags GmbH & Co. KG împotriva Austriei*, paragraful 56). Totodată, jurnaliștii trebuie să aibă în vedere, atunci când fac comentarii referitoare la procedurile penale pendinte, dacă persoana acuzată este sau nu o persoană publică, știut fiind că o persoană publică se expune voluntar publicității din momentul în care acceptă acest statut. 34. Pe de altă parte, Curtea reține că, în general, spre deosebire de procesele civile, cele penale pot avea un impact puternic asupra opiniei publice. Impactul produs de acestea nu poate fi cuantificat *a priori*, în abstract, ci acesta variază în funcție de diversele circumstanțe ale cazului referitoare la calitatea persoanei care a săvârșit fapta, la modalitatea de săvârșire a faptei, la situația victimei, la gravitatea faptei săvârșite etc. Așa fiind, **legiuitorul este chemat ca, prin reglementarea adoptată, să realizeze un echilibru între interesul opiniei publice ce se manifestă în sfera de aplicare a libertății de exprimare și a dreptului la informare și drepturile inculpatului**. 35. Analizând dispoziția

la viață privată al inculpatului, ceea ce ar afecta libertatea de exprimare și informarea publicului. Echilibrul între aceste valori este asigurat de posibilitatea solicitării de către inculpat a ședinței nepublice, în condițiile art. 352 alin. (3) și (4) CPP.

126. Nemijlocirea ca regulă a fazei de judecată [art. 351 alin. (1) CPP]

126.1. Noțiune. Esența acestui principiu exprimă cerința ca judecătorul care va decide soluția în cauză să ia contact direct, nemijlocit cu probele administrate, cu susținerile părților, ale persoanei vătămate, ale avocaților acestora, ale procurorului, întrucât perceperea directă a acestor activități creează mai bine premisele aflării adevărului decât dacă l-ar afla din consultarea documentelor prezente la dosar^[1]. Așadar, se impune ca actele procesuale și actele procedurale dispuse și efectuate în cursul judecății să fie îndeplinite direct în fața judecătorilor cauzei în ședința de judecată, condusă și supravegheată de aceștia.

Cunoașterea directă, nemijlocită de către judecător este asigurată și de modul de desfășurare a judecății mai ales în etapa cercetării judecătorești, unde, de regulă, sunt administrate din nou probele din faza urmăririi penale, verificându-se realitatea lor, cât și justificarea acuzației, se administrează probe noi, au loc dezbateri, luări de poziție în mod oral, confruntări.

Faptul că nu au fost audiați de către instanță martorii care au fost ascultați în faza urmăririi penale, fără a se arăta motivul pentru care audierea nu a fost posibilă, constituie o încălcare a principiului nemijlocirii^[2].

criticată, Curtea observă că aceasta are în vedere interzicerea publicării și difuzării, prin mijloace scrise sau audiovizuale, de texte, desene, fotografii sau imagini de natură a dezvălui identitatea persoanei vătămate, a părții civile, a părții responsabile civilmente sau a martorilor. Din interpretarea *per a contrario* a dispoziției criticate rezultă că interdicția prevăzută de aceasta nu vizează dezvăluirea identității inculpatului. 36. Chiar și în aceste condiții, Curtea reține că inculpatul are posibilitatea, potrivit art. 352 alin. (3) și (4) din Codul de procedură penală, de a solicita judecarea în ședință nepublică, motivat de faptul că o ședință publică, ce presupune dezvăluirea identității sale, ar aduce atingere demnității sau vieții sale intime ori de faptul că o audiere în public ar pune în pericol confidențialitatea unor informații. 37. În această lumină, Curtea apreciază că, în contextul necesității realizării unui echilibru just între drepturile aflate în concurență, posibilitatea acordată inculpatului de a solicita judecarea în ședință nepublică este suficientă pentru a proteja dreptul inculpatului major la un proces echitabil, precum și dreptul acestuia la viață privată. 38. Prin urmare, dezvăluirea identității inculpatului major se încadrează în limitele de exercitare a libertății de expresie și a dreptului publicului la informare, în vreme ce imposibilitatea inculpatului major de a solicita instanței interzicerea publicării și difuzării, prin mijloace scrise sau audiovizuale, de texte, desene, fotografii sau imagini de natură a dezvălui identitatea sa nu se răsfrânge asupra tuturor aspectelor ce țin de viața sa privată, ci doar asupra identității persoanei. Sub acest aspect, Curtea apreciază că **nedezvăluirea identității acestuia ar determina o absolutizare a dreptului său la viață privată ce ar avea ca rezultat ruperea echilibrului față de drepturile fundamentale concurente, respectiv afectarea în substanța sa a libertății de exprimare și a dreptului publicului la informație**” (s.n.).

^[1] GR.GR. THEODORU, *Tratat...*, p. 549.

^[2] Faptul că, într-o măsură hotărâtoare, probele administrate în străinătate, recunoscute în cursul urmăririi penale, constând în declarații ale martorilor, nu au fost administrate de

Participând direct la desfășurarea acestor activități, judecătorul observă manifestările părților, ale celorlalți participanți, formându-și convingerea nu numai pe baza datelor reieșite din probele administrate, dar și a modului în care aceștia declară, își motivează cererile și susțin concluziile mai ales în etapa dezbaterilor. Observațiile instanței cu privire la comportarea și credibilitatea martorilor sau a părților vor avea urmări importante cu privire la convingerea judecătorului.

Totodată, nemijlocirea oferă beneficiul lămuririi unor neclarități chiar în timpul desfășurării procedurii (de exemplu, unui martor i se pot pune întrebări dacă declarația sa are alt conținut decât la urmărirea penală).

Un alt înțeles al nemijlocirii, considerată în doctrină ca având o abordare complexă, îl constituie obligația organelor judiciare de a stabili faptele și împrejurările care constituie obiectul probațiunii pe cât posibil din **probe imediate**, astfel încât între izvorul probelor și cel care le percepe să existe **cât mai puține verigi intermediare**^[1] (probele imediate sunt cele obținute dintr-un izvor nemijlocit, **din prima sursă**, de exemplu, relatările unui martor cu privire la faptele pe care el le-a perceput direct, originalul unui înscris etc.). Eliminând verigile intermediare în procedura cunoașterii obiectului probațiunii, crește posibilitatea ca datele obținute prin probațiune să fie cât mai aproape de adevăr.

126.2. Unicitatea completului de judecată. Nemijlocirea, în abordarea sa complexă, este completată prin ceea ce în doctrină este cunoscut ca unicitatea completului de judecată și continuitatea ședinței de judecată.

Unicitatea completului presupune ca același complet (aceiași judecători) să judece cauza de la debutul acesteia până la adoptarea hotărârii. Judecătorii care vor soluționa cauza vor fi aceiași cu cei care în tot cursul judecății au perceput nemijlocit toate probele administrate, măsurile dispuse, dezbaterile judiciare orale etc.

Regula este consacrată în legislația noastră prin dispozițiile art. 354 alin. (2) CPP, potrivit cărora **completul de judecată trebuie să rămână același în tot cursul judecării cauzei**. În cele mai multe cazuri, această regulă este respectată, toate activitățile procesuale desfășurându-se nemijlocit de aceiași judecători, însă în unele situații, din motive obiective, completul de judecată nu poate rămâne același în tot cursul judecării.

Dacă nu este posibilă menținerea aceluiași complet în tot cursul judecării, acesta **se poate schimba până la începerea dezbaterilor** [art. 354 alin. (2) teza a II-a CPP; în același sens sunt și dispozițiile art. 13 din Legea nr. 304/2022, conform cărora activitatea de judecată se desfășoară cu respectarea principiilor distribuirii aleatorii a dosarelor și continuității, cu excepția situațiilor în care judecătorul nu poate participa la judecată din motive obiective; pe perioada judecării pot apărea impedimente de natură administrativă sau procedurale care nu permit participarea continuă a judecătorilor în cauza respectivă].

Nemijlocirea este îndeplinită în aceste cazuri doar **parțial**, iar schimbarea intervenită din motive obiective în compunerea completului **până la începerea dezbaterilor** nu poate

prima instanță și nici de instanța de apel constituie încălcarea principiului nemijlocirii. În acest sens, I.C.C.J., s. pen., dec. nr. 3011/2012, www.scj.ro.

^[1] N. VOLONCIU, *op. cit.*, vol. II, p. 149.

fi sancționată, întrucât nu contravine legii. Însă, dacă nu este probată imposibilitatea menținerii completului, poate fi invocată nulitatea relativă.

Orice schimbare intervenită în compunerea completului **după începerea dezbaterilor** atrage de drept reluarea acestora [art. 354 alin. (3) CPP]. Din momentul începerii dezbaterilor și până la adoptarea hotărârii nu mai sunt permise schimbări în compunerea completului indiferent de motiv, judecătorii care au participat la dezbateri urmând a fi aceiași cu cei care deliberază și iau hotărârea. Această condiție este justificată și de faptul că, dacă activitățile desfășurate în cursul cercetării judecătorești sunt consemnate în scris, dezbaterile în general nu iau și forma scrisă, încât judecătorul, dacă nu participă la dezbateri, nu poate cunoaște concluziile părților, opiniile exprimate, eventual cererile formulate.

Obligația nemijlocirii rezultă și din conținutul art. 392 alin. (1) CPP, în care se precizează că la deliberare iau parte **numai** membrii completului în fața căruia a avut loc dezbaterea.

Dacă totuși intervin schimbări în compunerea completului în alte condiții decât cele permise de lege, sancțiunea aplicabilă este nulitatea absolută, conform art. 281 alin. (1) lit. a) CPP. Este o nulitate expresă, care privește compunerea completului de judecată așa cum este **prevăzută de lege**, în sensul art. 354 alin. (1) CPP (Legea privind organizarea judiciară). Fiind o nulitate expresă, nu se poate susține că are caracterul unei nulități relative, care poate fi invocată în alte condiții. O nulitate relativă poate fi judecătorește convertită într-o nulitate absolută^[1], însă nulitatea absolută, având în vedere trăsăturile și condițiile constatării, nu poate fi convertită în nulitate relativă.

126.3. Nemijlocirea în viziunea Curții Europene a Drepturilor Omului. Observăm o suprapunere a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului referitoare la exigențele privind unicitatea completului de judecată stabilite de legislația noastră.

În jurisprudența instanței de la Strasbourg, nemijlocirea este tratată prin prisma **îndeplinirii efective a cerințelor specifice dreptului la un proces echitabil**, prevăzute în art. 6 parag. 3 (drepturile oricărui acuzat), în raport cu garanțiile prevăzute în art. 6 parag. 1 din Convenție. Astfel, în ceea ce privește administrarea probelor, s-a considerat că „un aspect important al unui proces penal echitabil este posibilitatea pe care o are inculpatul de a fi confruntat cu martorii în prezența judecătorului care, în cele din urmă, se pronunță asupra cauzei. Principiul nemijlocirii este o garanție importantă în procesul penal, în cadrul căruia observațiile făcute de instanță cu privire la comportamentul și credibilitatea unui martor pot avea consecințe importante pentru inculpat. Prin urmare, o modificare adusă compunerii instanței de judecată ulterior audierii unui martor important ar trebui să determine în mod normal o nouă audiere a martorului respectiv”^[2].

^[1] V. DONGOROZ și colab., *op. cit.*, vol. V, p. 408-409.

^[2] C.E.D.O., cauza *Beraru c. României*, hot. din 18 martie 2014, §64 (M. Of. nr. 944 din 23 decembrie 2014). Curtea Europeană a arătat că, „în prezenta cauză, judecătorul unic îi audiasă pe ceilalți coinalpați alături de reclamant și pe martori în februarie și în martie 2002. După numirea celui de-al doilea judecător, coinalpații și martorii audiați anterior nu au fost audiați din nou. Curtea acceptă faptul că, deși cel de-al doilea judecător a fost numit în mai 2003, la cinci luni de la începerea procesului, primul judecător, care a administrat

Aceste aspecte trebuie examinate în raport cu posibilele consecințe asupra imparțialității judecătorului care nu a participat la administrarea nemijlocită a probelor, cât timp observațiile făcute de instanță cu privire la comportamentul și credibilitatea unui martor pot avea consecințe importante pentru inculpat.

Faptul că a fost schimbată compunerea completului de judecată la instanța de fond, iar judecătorul care a pronunțat condamnarea nu a audiat în mod nemijlocit inculpatul și martorii, depozitiile acestora fiind determinante în pronunțarea soluției, echivalează cu o încălcare a dreptului la un proces echitabil. Împrejurarea că judecătorul a consultat doar transcrierile declarațiilor „nu poate compensa atingerea adusă principiului nemijlocirii administrării probelor”^[1].

Dreptul condamnatului la un proces echitabil este încălcat dacă judecătorul care l-a condamnat în primă instanță a judecat cu nerespectarea principiului nemijlocirii și **nicio măsură adecvată nu a compensat această deficiență**^[2] (martorii pot fi reaudiați sau pot fi audiați alți martori importanți în cauză).

126.4. Continuitatea ședințelor de judecată. În unele sisteme de drept, nemijlocirea este asigurată și prin continuitatea ședințelor de judecată, care presupune judecarea cauzei la o singură ședință sau, dacă nu este posibil, judecata rămâne în continuare până la adoptarea soluției, fără ca instanța să fie implicată în această perioadă și în judecarea altor cauze. Procesul constituie în acest caz un lanț neîntrerupt în timp de acte procesuale și acte procedurale, derogări existând numai în cazurile și în condițiile expres prevăzute de lege. Sistemul nostru judiciar nu este adecvat continuității ședințelor, având în vedere și etapizarea judecății (în cercetare judecătorească, dezbateri), iar legea permite ca judecata să se desfășoare la mai multe termene, același complet judecând în același timp mai multe cauze penale.

126.5. Limitări ale principiului nemijlocirii. Respectarea acestui principiu impune readministrarea, în măsura în care este posibil, a probelor ce au fost administrate în faza urmăririi penale.

Cu toate acestea, dispozițiile art. 374 alin. (7) CPP instituie o limită a obligativității principiului nemijlocirii, arătând că **probele administrate în cursul urmăririi penale și necontestate** de către părți sau de către persoana vătămată **nu se readministrează** în cursul cercetării judecătorești. Acestea sunt puse în dezbateră contradictorie a părților, a persoanei vătămate și a procurorului și sunt avute în vedere de instanță la deliberare. Astfel, în reglementarea noului Cod de procedură penală, principiul nemijlocirii nu mai impune instanței obligația de a readministra în cursul cercetării judecătorești toate probele anterior administrate în cursul urmăririi penale, pentru a

singur majoritatea probelor, a rămas același pe parcursul procesului. De asemenea, Curtea acceptă că cel de-al doilea judecător a avut la dispoziție stenogramele ședințelor de judecată în care au fost audiați martorii și coinalpații. Cu toate acestea, remarcând că reclamantul a fost condamnat exclusiv pe baza unor mărturii care nu au fost ascultate direct de către cel de-al doilea judecător, Curtea consideră că disponibilitatea stenogramelor respective nu poate compensa neîndeplinirea cerinței nemijlocirii în cadrul procesului”.

^[1] C.E.D.O., cauza *Cutean c. României*, hot. din 2 decembrie 2014, §§60-73.

^[2] C.E.D.O., cauza *Svanidze c. Georgiei*, hot. din 25 iulie 2019, în G. ANGHEL-TUDOR, A. BARBU, A.M. ȘINC, *op. cit.*, p. 761.

își forma convingerea. Din formularea art. 374 alin. (7) CPP ar rezulta dreptul părților și al persoanei vătămate de a solicita readministrarea uneia sau a tuturor probelor administrate în cursul urmăririi penale, în măsura în care înțeleg a le contesta.

În acest caz, principiul nemijlocirii poate avea însă o aplicație completă, întrucât, chiar dacă părțile sau persoana vătămată nu solicită, instanța din oficiu poate dispune administrarea lor din nou, dacă consideră necesar pentru aflarea adevărului și justa soluționare a cauzei.

În jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului s-a reținut că principiul nemijlocirii trebuie analizat prin prisma art. 6 parag. 3 lit. b), c) și d) din Convenție^[1], care instituie anumite drepturi speciale persoanelor împotriva cărora statul formulează o acuzație în materie penală. În acest sens, în viziunea Curții, principiul nemijlocirii privește un drept al acuzatului de a solicita readministrarea probelor de către instanța de judecată care urmează a pronunța soluția în cauză, inculpatul având posibilitatea de a solicita readministrarea tuturor probelor anterior administrate în cursul urmăririi penale sau a unora dintre acestea ori chiar de a renunța la acest drept, urmând ca soluționarea cauzei să se realizeze exclusiv în temeiul probelor administrate în cursul urmăririi penale.

În alte cazuri, având în vedere caracterul de **procedură specială, abreviată** (procedura recunoașterii învinuirii sau acordul de recunoaștere a vinovăției), este afectată și nemijlocirea fazei judecătii. De asemenea, dacă se impune, instanța poate dispune efectuarea unor acte procedurale prin **comisie rogatorie sau delegare**. Actele efectuate în aceste cazuri de alt organ judiciar vor fi puse în discuție la instanța care a dispus comisia rogatorie sau delegarea și care va soluționa cauza.

127. Contradictorialitatea ca regulă a fazei de judecată [art. 351 alin. (2) CPP]. Veritabilă garanție a aflării adevărului în procesul penal, contradictorialitatea presupune ca toate aspectele legate de soluționarea cauzei să fie supuse dezbaterii în procedura judiciară a judecătii. Cererile, excepțiile, probele propuse de părți, de persoana vătămată, de procuror sau din oficiu de instanță sunt supuse discuției, fiecare având dreptul să își exprime opinia cu privire la legalitatea și oportunitatea acestora, să facă propuneri potrivit interesului procesual pentru a le combate. Sunt supuse contradictorialității nu numai cele care au legătură directă cu soluționarea fondului cauzei, dar și aspectele referitoare la declararea ședinței nepublice, suspendarea judecătii etc.

Contradictorialitatea constituie consecința procesuală a existenței în cadrul procesului penal a celor două **interese contrare**, acuzarea și apărarea, exprimate prin funcția procesuală a acuzării, respectiv a apărării. Instanța nu poate da un verdict care să corespundă adevărului dacă ambele interese nu sunt susținute în condițiile contradictorialității și nu corespund unor funcții procesuale distincte.

O primă condiție pentru a fi efectivă contradictorialitatea presupune **cunoașterea** probelor și a celorlalte aspecte pe care se bazează acuzarea și apărarea, cu posibilitatea **combaterii** acestora în tot cursul judecătii^[2].

^[1] C.E.D.O., cauza *Beraru c. României*, citată *supra*, §§63-84.

^[2] C.E.D.O., cauzele *Ruiz-Mateos c. Spaniei*, hot. din 23 iunie 1993, *Kamasinski c. Austriei*, hot. din 19 decembrie 1989, *Meftah c. Franței*, hot. din 26 aprilie 2001.